

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

Matti Virtala, KL, FK, OPO, EO, LO

Orientaatiota oppivelvollisten opettamiseen,
3 näkökulmaa

1. Ihminen on sosiaalinen olento
2. Motivaatiota etsimässä
3. Arvot opetuksessa

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

Mitä ovat nuoren ihmisen elämän keskeiset perustunteet?

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

Ihminen on sosiaalinen olento – Mitä se tarkoittaa nuorten hyvinvoinnissa? (T.J. Scheff, C.H. Cooley, G.H.Mead)

- Nuoren elämän keskeiset perustunteet ovat KUNNIA JA HÄPEÄ!
(Pride and Shame!)
- Nuorten sosiaalisten tunteiden taustalla kolmivaiheinen prosessi
 1. Tunnistamme tai kuvittelemme itsemme toisten katseessa
 2. Arvioimme toimimmeko toisten näkökulmasta hyvin vai huonosti
 3. Koemme itsemme positiivisina (kunnian spektri) tai negatiivisina (häpeän spektri)
- Nuorten persoona ja minäkäsitys muodostuu tässä dynamiikassa: heille muodostuu käsitys ”yleistyneestä toisesta”, jonka varassa he ohjaavat toimintaansa

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

Kunnia ja häpeä ohjaavat nuorten toimintaa!

Maunu, A (2018)

- Kognitiotieteilijöiden mukaan yli 90 % ihmisen toiminnasta ohjautuu vaistoista ja emootioista
- Kunnia ja häpeä indikoivat vahvasti sosiaalisia siteitä ja ryhmäjäsenyyksiä: vertautuvat fyysisen kivun ja nautinnon kokemuksiin
- Sekä kulttuurinen että geneettinen pohja: ihminen on sosiaalinen olento
- Olemme valmiita menemään hyvin pitkälle tavoitellaksemme kuulumisen kokemuksia ja välttämään sosiaalista kipua ja häpeää
- Myös riippuvuudet ja mielenterveysongelmat syntyvät paljolti tässä kentässä – niitä ehkäistään tehokkaimmin tarjoamalla myönteisiä sosiaalisia kokemuksia

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

Sosiaalinen luottamus tai pääoma

Kunnian ja häpeän dynamiikasta syntyy sosiaalinen luottamus!

- Kannattaako minun osallistua tähän maailmaan vai ei?
- Kannattaako minun auttaa toisia toimimaan minun kanssani vai ei?
- Olenko maailmassa toivottu vieras vai en?

Sosiaalinen luottamus on keskeinen hyvinvoinnin edellytys!

- Opintojen keskeytyminen ja kiinnittyminen
- Pidempi elinajanodote ja vahvempi koettu terveys
- Parempi terveyskäyttäytyminen
- Vahvempi resilienssi eli toipumiskyky vastoinkäymisten edessä

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

Mutta! Nuori ei voi harjoitella tätä yksin!

Kunnian ja häpeän dynamiikka voi toteutua vain yhteisöllisessä vuorovaikutuksessa, tuhansissa arjen kohtaamisissa

- Kuulumisen kokemus, myönteinen palaute sekä niiden tuottama positiivinen tunnespektri syntyvät vain vuorovaikutuksessa
- Vuorovaikutustaidot eivät ole syntymäominaisuuksia, vaan käytännöllinen taito, jota pitää harjoitella ja ohjata, jotta se kehittyisi ja kaikilla olisi niitä

Tutkijoiden (T.J. Scheff, C.H. Cooley, G.H.Mead) mukaan nuorten koulutuksen tärkein tehtävä on tukea ja ohjata positiivista dynamiikkaa sekä sen toteutumisen edellytyksiä arjessa

- Lasten ja nuorten ohjaus kohtaamaan toisiaan eri tilanteissa
- Lasten ja nuorten sosiaalisten valmiuksien vahvistaminen, jotta he voivat toimia myös toisilleen myönteisten kohtaamisten peileinä
- Ohjaus harjoitteluun on organisoitava: oppilaitoksiin riittävät resurssit ja osaaminen tämän työn tekemiseen

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

Lisää teemasta:

Antti Maunu
Sosiologian dosentti
Turun yliopisto

antti.maunu@utu.fi
maunuan@gmail.com
www.anttimaunu.fi

Motivaation arvoitus Katznelsonin mukaan?

- Motivaatio nähdään yleensä psykologian tutkimusalan kysymyksenä, siksi siitä puhuttaessa keskitytään yleensä yksilöön eikä niihin ympäristöihin, joiden osana yksilö toimii
- Tämän vuoksi psykologiset motivaatioteoriat eivät mieti rakenteellisia tekijöitä, koulutuksen tai työelämän luonnetta, työllisyyttä, työvoiman osaamisvaatimuksia, koulutuksen ja konkreettisten töiden suhdetta, oppimisen sosiaalisuutta.
- Katznelson puhuu konteksteista ja esittää, että motivaatio tulisi ymmärtää myös **sosiaalisena seikkana**. Tämä on eri asia kuin jakaa motivaatio sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon.

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

Motivaation vuorovaikutuksellisuus (Katznelson)

Motivaatio on vuorovaikutuksen tulos, joka aktivoituu nuoren/yksilön ja hänen kohtaamiensa kontekstien tuloksena.

- Siksi motivaatio vaihtelee, eri kontekstit eli ympäristöt sytyttävät / virittävät sitä eri tavoin. Sama henkilö voi olla motivoitunut yhdessä kuviossa mutta ei taas toisessa.
- Kokemuksena motivaatio on erittäin virtaava prosessi; motivaatio on jatkuvasti muuttuva ja joustava ilmiö.

Voidaan siis kysyä, millaiset institutionaaliset järjestelyt stimuloivat ja virittelevät nuorten motivaatiota suotuisasti?

- Millaiset kontekstit/tilanteet kutsuvat esiin syrjäytymässä olevien nuorten koulutus- ja työmarkkinamotivaatioita?
- Mikä heitä motivoisi opiskelussa ja niihin valmistavissa konteksteissa?

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

Katznelsonin motivaatioulottuvuuksien malli

Siinä on viisi ulottuvuutta.

1. Välttämättömyyksiin,
 2. Suhteisiin,
 3. Osaamiseen, taitoihin ja hallintaan,
 4. Näköaloihin ja tulevaisuuksiin sekä
 5. Käytäntöihin
- liittyvät motivaatiot

Kukin ulottuvuus sisältää myös haasteensa: ”Mulla ei vaan ole motivaatiota”.

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

1. Ulottuvuus: Välttämättömyyksiin liittyvät motivaatiot

- Viittaa koulutuksen ja työn yhteyteen
- Työmarkkinoille ei ole pääsyä ilman tutkintoa
- Tulla joksikin
- Työyhteiskunnan työmarkkinakansalaisuus

Haaste 1: Pärjääkö, se nousee kaikille tutusta epävarmuudesta

Haaste 2: Valintojen omistajuus vs. pakkovalinnat

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

2. Ulottuvuus: Suhteisiin liittyvät motivaatiot

- Taustalla ovat perustavanlaatuiset psykologiset tarpeet **tulla kuulluksi, nähdyksi, kohdatuksi ja hyväksytyksi** sekä toive päästä sellaisiin sosiaalisiin suhteisiin, jossa nuo jutut ovat mahdollisia
- Saada kokea merkityksellisyyttä ja erityisyyttä suhteissaan

Korostaa vertaissuhteiden tärkeyttä, mutta myös pedagogisesti taitavien aikuisten merkitystä.

Puhutaan myös tunnustetuksi tulemisesta, mikä rakentaa luottamusta.

Haaste 1: Katkeilevat suhteet ja vaihtuvat aikuiset

Haaste 2: Ylikeskittyminen sosiaalisuuteen

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

3. Ulottuvuus: Osaamiseen, taitoihin ja hallintaan liittyvät motivaatiot

Motivaatio liittyy edistymis- ja oppimiskokemuksiin, joista oppijalle syntyy hallinnan tunne, puhutaan minäpystyvyydestä. Motivaatio syntyy onnistumisista.

- Nuorten oppimishistoriat; Miten onnistuneet oppimiskokemukset voivat toimia motivaatiokulkujen käänntekeviksi kohdiksi ja pisteiksi
- Minä onnistuin: the feeling of being able to do something to change my situation

Haaste: Pelot, ahdistukset epäonnistua, oppimisvaikeudet!

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

4. Ulottuvuus: Näköaloihin ja tulevaisuuksiin liittyvät motivaatiot

- Nuoruus valintojen tekemisen ja siirtymien elämänvaiheena
- Mikä on seuraava askeleeni, minne etenen
- Mikä on mun juttu, aikuistuminen ratana, jota edetä
- Merkityksellisyyden ja tarkoituksen tunne
- Oman paikan löytäminen

Haaste: Rakenteelliset ehdot, yhteiskunnalliset epävarmuudet voivat todella murentaa motivaatiota

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

5. Ulottuvuus: Käytäntöihin liittyvät motivaatiot

- Katznelson puhuu käytäntöihin suuntautuneista subjekteista ja korostaa kokemuksellista ja toiminnallista oppimista
- Oppimisen yhdistäminen 'tosi elämän asioihin'
- Mitä enemmän 'koulu' muistuttaa työpaikkaa, sitä paremmin näiden oppilaiden motivaatio syttyy
- Opetus on suhteutettava käytäntöön
- Käsillä tekeminen ja ongelmien ratkaisu
- Erilaiset oppimistyylit

Haaste: Miten räätälöidä erilaisten oppijoiden kiinnostusten kohteiden mukaisia miljöitä?

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

Lisätietoja motivaation uusista ulottuvuuksista:

Noemi Katznelson

Professor, centerleder og forskningsleder

Institut for Kultur og Læring

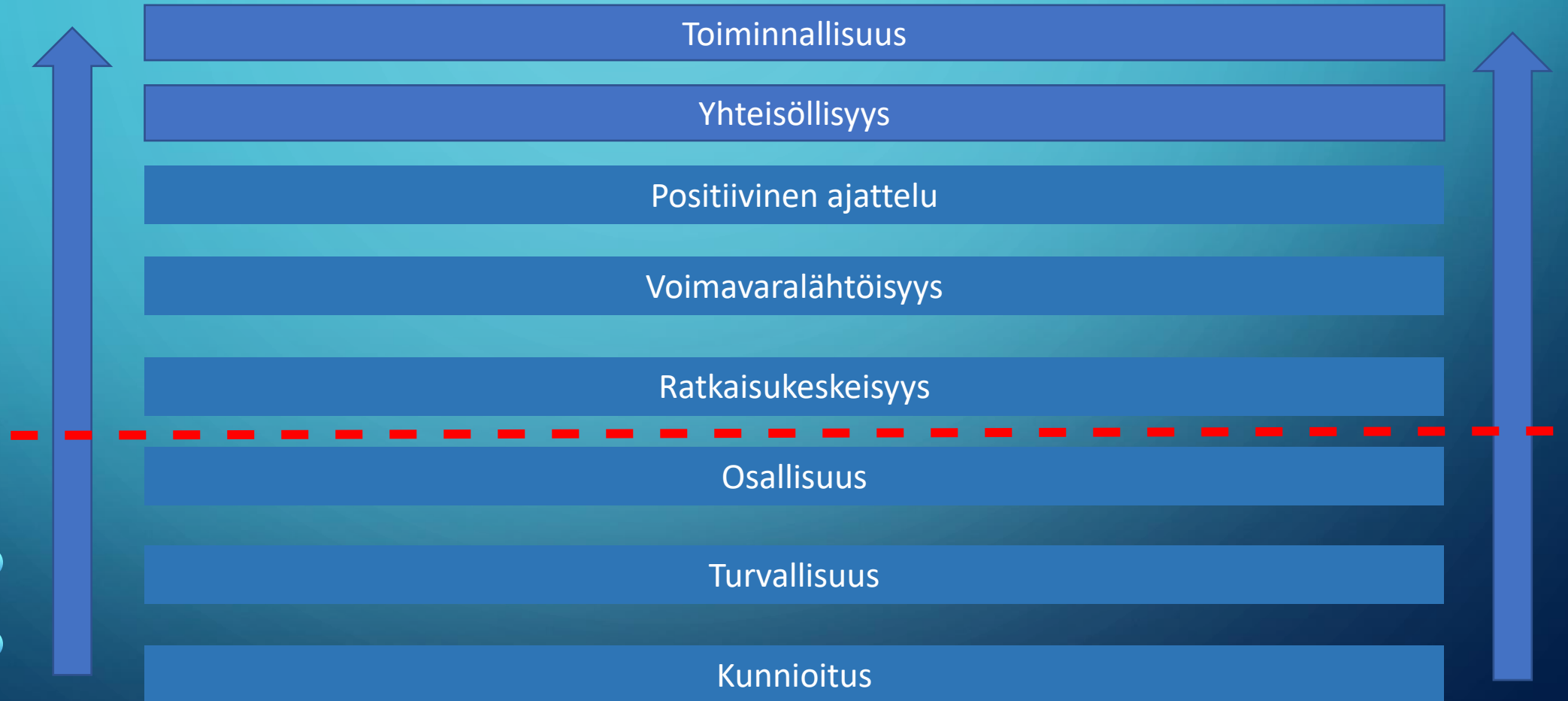
Aalborg Universitet,

Campus København

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

Paljon tukea tarvitsevien nuorten opettamisen ja ohjauksen arvopohja

(Katariina Soanjärvi, nuorisopäällikkö, JKL:n nuorisopalvelut, 2019)

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

Nuorisotyöntekijän mielenmaiseman elementtejä

(Katariina Soanjärvi, nuorisopäällikkö, JKLn nuorisopalvelut, 2019)

Humanistinen ihmiskäsitys – ”jokainen nuori on tärkeä”

Nuoriso-osaaminen – nuorten kehityksen ja nuorisokulttuurien tuntemus

Positiivisuus – vahvuudet ja voimavarat edellä

Vapaaehtoisuus – ei pakkoa

Nuorisolähtöisyys – nuoret subjekteina , ei objekteina

Prosessin merkityksellisyys – matka tärkeämpi kuin lopputulos

”Learning by doing” - oppiminen

Yksilö, ryhmä, yhteisö, yhteiskunta - yhteisöllisyys

Arjen taidot, elämänhallinta ja asuminen osana oppimista, 2 op

”Elämä on elämistä varten annettu,
ja se on ihanasti sanottu.”

(Gösta Sundqvist 2000)

Kiitos!